

Asia: VN/24616/2022

Lausuntopyyntö arviomuistiosta poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden henkilötietojen käsittelystä keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän avulla

Kysymykset vastaanottajille

1. Kuinka tarpeellisena näette poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tai tällaisten henkilöiden perheenjäsenten tai yhtiökumppanien henkilötietojen käsittelyn keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän avulla?

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden henkilötietojen käsittelystä keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän avulla laaditusta arviomuistiosta. Pyydettyä lausuntona Asianajajaliitto esittää seuraavaa.

Keskitetyn kansallisen tietojärjestelmän tarpeellisuudesta

Asianajajaliitto katsoo, että muistiossa käsitelty poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden sekä heidän perheenjäsentensä ja yhtiökumppaniensa tiedot sisältävä kansallinen tietojärjestelmä olisi tarpeellinen, sillä nykytilassa ilmoitusvelvollisilla ei arviomuistiossa kuvatulla tavalla aina ole mahdollisuutta varmistaa asiakkaan asemastaan kertomaa luotettavasta lähteestä. Asianajajaliitto toteaa, että tietojärjestelmän tulisi sisältää myös poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden perheenjäsenten ja yhtiökumppanien tiedot, koska erityisesti näiden tietojen varmistaminen luotettavista lähteistä on ilmoitusvelvollisille käytännössä haastavaa ja toisaalta näiden tietojen varmistaminen olisi erityisen tärkeää, ottaen huomioon, että arviomuistion sivulla 37 todetun mukaisesti perheenjäsenet ja yhtiökumppanit eivät aina ole tietoisia asemaansa koskevasta sääntelystä.

2. Tulisiko vielä jokin näkökulma erityisesti ottaa huomioon vaikutusten arvioinnissa?

Asianajajaliitto toteaa, että jatkovalmistelussa vaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin sekä heidän perheenjäseniinsä ja yhtiökumppaneihinsa kohdistuvat vaikutukset.

3. Muuta lausuttavaa

Arviomuistion mukaan rahanpesulain valvonta kohdistuu rahanpesulain 3 luvun 13 §:n 1 momentin edellyttämien asianmukaisten menettelyjen olemassaoloon ja niiden asianmukaisuuden valvontaan. Edelleen muistion sivulla 55 todetaan, että jatkovalmistelussa tulee huomioida tietojen luovuttaminen valvojille ja se, edellyttääkö ilmoitusvelvollisten menettelyiden valvonta tietoja PEP-henkilöistä, heidän perheenjäsenistään tai/ja yhtiökumppaneistaan.

Asianajajaliitto tuo esiin, että sen näkemyksen mukaan valvonta kohdistuu myös siihen, että ilmoitusvelvollinen on säilyttänyt rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentin edellyttämät tiedot laissa säädetyllä tavalla. Rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentin 9 kohdan mukaan asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista on säilytettävä rahanpesulain 13 §:ssä säädetyin poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvän tehostetun tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot.

Valvojan tulee varmistaa, että ilmoitusvelvollinen on huomionnut rekisterissä olevat tiedot oikein. Asianajajaliitto katsoo, että valvoja ei kykene täyttämään omaa tehtäväänsä, mikäli valvojalla ei ole pääsyä rekisteriin eikä tämä näin ollen kykene varmentamaan tai verifioimaan ilmoitusvelvollisen antamien tietojen paikkansapitävyyttä. Omalta osaltaan tämä haittaisi Asianajajaliiton näkemyksen mukaan myös valvojan kykyä arvioida ilmoitusvelvollisen menettelyjen asianmukaisuutta, sillä menettelyihin sisältyisi oletettavasti esimerkiksi tietojen tarkistaminen PEP-rekisteristä.

Asianajajaliitto tuo esiin, että mikäli kaikilla ilmoitusvelvollisilla tulisi olemaan pääsy rekisteriin, tulisivat rekisterin tiedot jo tätä kautta kymmenistä tuhansista ilmoitusvelvollisista koostuvan hajanaisen ja moninaisen joukon elinkeinonharjoittajia ja yhteisöjä tietoon. Erityisesti ottaen huomioon edellä lausuttu siitä, että valvojien pääsy tietojärjestelmään olisi valvonnan toteuttamiseksi ehdottoman tarpeellinen, Asianajajaliitto katsoo, ettei valvojien pääsyn epääminen rekisteriin tietosuojaperustein olisi oikeasuhtaista tai perusteltua. Asianajajaliitto tuo myös tässä yhteydessä esiin, että valvojilla on jo nyt laaja pääsy tarpeellisiin rekistereihin, joista valvojat saavat sensitiivistä tietoa valvontansa asianmukaiseksi toteuttamiseksi (esimerkkeinä mainittakoon pankki- ja maksutilit, tosiasialliset edunsaajat, väestörekisteri sekä ulosottorekisteri).

Asianajajaliitto katsoo yllä esitetyistä syistä, että valvojilla tulisi olla pääsy keskitettyyn kansalliseen tietojärjestelmään.

Enne Heidi
Suomen Asianajaliitto